

TYÖVALMENTAJA TUKEE TYÖKYVYN YLLÄPITOA

Suomalaisista työikäisistä 55 prosentilla on vähintään yksi vamma tai pitkäaikaissairaus. Heistä 600 000 henkilöä kertoo sen vaikuttavan työhönsä. On myös tilanteita, joissa sairausloma pitkittyy ja työntekijä on toistuvasti poissa ilman selkeää syytä.

Työterveyshuoltoon on jalkautunut työote, jossa työterveystiimeihin palkataan mukaan työvalmentajia tai vastaavia henkilöitä, jotka etsivät ratkaisua työkyvyn palauttamiseksi tilanteissa, jossa lääketieteelliset keinot eivät enää riitä. Työkyky on myös ajassa ja arjessa muuttuva käsite ja tehtäväsidosnainen.

TYÖVALMENTAJAN TYÖNKUVA

Vuonna 2014 voimaantullut uusi työterveyshuoltoasetus mahdollistaa työvalmentajan eli sosiaalialan asiantuntijan konsultoinnin osana Kela-korvattavaa ennaltaehkäisevää työterveyshuoltoa. Työterveyshuollossa sosiaalialalla tarkoitetaan sosiaalivakuutuksen ja eri tahojen rahoittaman kuntoutustoiminnan tuntemusta, jotta työntekijä osataan ohjata oikeiden palveluiden piiriin.

Työvalmentaja tukee henkilöä työhön paluussa, kertoo ammatillisen kuntoutuksen keinoista sekä auttaa työntekijää ja työnantaja hakemaan tilanteeseen tarvittavat tuet ja palvelut. Työnantajat

hyödyntävät palvelua myös irtisanomistilanteessa. Vamma tai sairaus on harvoin este työnteele.

MEHILÄISEN JA DIACORIN TOIMINTATAVAT

Sen jälkeen kun Mehiläinen lähti Suomessa ensimmäisenä yksityisen lääkäriasemana tuottamaan työvalmennuspalveluita syksyllä 2011, toimeksiantoja on tullut toista tuhatta.

– Määrä on aika suuri ottaen huomioon, että kyse on ihan uudenlaisesta toimintatavasta työterveyshuollon sisällä. Mehiläisessä työskentelee tällä hetkellä neljä työvalmentajaa, kertoo vastaava työvalmentaja ja sosiaalialan asiantuntija Kirsi Leppänen Mehiläisen Työelämäpalveluista.

Työvalmennuspalveluihin ohjautuu Mehiläisessä 75 prosenttia työnantajien ja 25 prosenttia työeläke- tai vahinkokorvausyhtiöiden kustannuksella. Mehiläisellä on Suomessa 33 lääkärikeskusta, 10 sairaalaa, työterveysasemat sekä laaja verkosto mm. kuntapalveluja ja hammashoitoa tuottavia yksiköitä.

– 75 prosentilla työvalmennuksen asiakkaista työkyvyn pääasiallisena rajoitteena ovat tuki- ja liikuntaelinsairaudet, toiseksi suurin ryhmä ovat mielenterveyskuntoutujat. Todella monella asiakkaallamme on pitkäaikaissairauksia, jotka asiakas ja työvalmentaja huomioivat työelämäpolun suunnittelussa, sanoo Leppänen.

Mehiläisen työvalmennuksen käyneillä asiakkailla 85 prosenttia työkykyongelmien ratkaisusta on ollut työelämään suuntavia.

TYÖLLISTÄMISEN TAI TYÖSSÄ PYSYMISEN TUET

OSASAIRAUSPÄIVÄRAHA

Työntekijä voi palata työhön ensin osa-aikaisesti osasairauspäivärahan turvin. Järjestely on vapaaehtoinen eli siihen tarvitaan sekä työnantajan että työntekijän suostumus. Työterveyslääkäri varmistaa, ettei osa-aikainen työskentely vaaranna työntekijän terveyttä tai toipumista. (www.kela.fi)

TYÖOLOSUHTEIDEN JÄRJESTELYTUKI

Työolosuhteiden järjestelytukea voi saada työhön palkattavalle tai jo työssä olevalle henkilölle, joka tarvitsee vammasta tai sairaudesta johtuvia työvälineitä, kalusteita ja työpaikan olosuhteiden muutoksia. Tukea voi saada myös toisen työntekijän antamaan apuun työssä. Tuki on enintään 4 000 euroa, ja sitä haetaan TE-toimistosta. (www.te-palvelut.fi)

TYÖVALMENNUS

Työvalmentaja (nimike vaihtelee organisaatioittain) tukee henkilöä, jolla on vaikeuksia selvittää työstään, palata tai rekrytoitua työelämään vaman tai sairauden takia. Työvalmentaja on työelämän, kuntoutuksen, palvelujärjestelmän ja asiakastyön ammattilainen. Hän tukee myös työnantajaa esim. työntekijän perehdytyksessä ja tukien hakemisessa. (www.tyohonvalmentaja.fi)

TYÖKOKEILU

Työkokeilun aikana selvitetään työntekijän soveltuvuutta, työkykyä ja jaksamista työpaikalla. Työkokeilu voi olla tarpeen pitkän sairausloman jälkeen. Työkokeilua järjestävät TE-toimistot, Kela, työeläkelaitokset, tapaturma- ja liikennevakuuttajat ja työterveysluotot. Työkokeilupaikan voi tarjota yritys, järjestö, kunta tai valtio. (www.te-palvelut.fi)

TYÖOLOSUHTEIDEN JÄRJESTELYTUKI

Työolosuhteiden järjestelytukea voi saada työhön palkattavalle tai jo työssä olevalle henkilölle, joka tarvitsee vammasta tai sairaudesta johtuvia työvälineitä, kalusteita ja työpaikan olosuhteiden muutoksia. Tukea voi saada myös toisen työntekijän antamaan apuun työssä. Tuki on enintään 4 000 euroa, ja sitä haetaan TE-toimistosta. (www.te-palvelut.fi)

OPPISOPIMUS

Oppisopimus on työnantajan ja opiskelijan välinen määräaikainen työsopimus, jossa opiskelija saa palkkaa työsuhteen ajalta. Työnantajalle maksetaan koulutuskorvausta. Lisäksi työntekijä voi hakea palkkatukea, jos opiskelija täyttää palkkatuen saamisen ehdot. (www.oppisopimus.net)

TUETTU OPPISOPIMUS

Tarjottu henkilöille, jotka tarvitsevat enemmän tukea opintoihinsa kuin työpaikkaohjaaja tai oppilaitoksen opettaja voivat normaalisti antaa. Tukea antaa työhönvalmentaja yhdessä työpaikan ja opiskelijan kanssa sovitulla tavalla. (www.tuettuoppisopimus.fi)

OSATYÖKYVYTTÖMYYSELÄKE

Jos työntekijän työkyky on heikentynyt sairauden takia, hän voi hakea osatyökyvyttömyyseläkettä. Työntekijä voi siirtyä eläkkeelle suoraan työstä, mutta yleensä sen myöntäminen edellyttää sairauspoissaoloja. Myös täysi työkyvyttömyyseläke voidaan muuttaa osatyökyvyttömyyseläkkeeksi, jota määrääjäksi myönnettynä kutsutaan osakuntoutustueksi. Työeläke kertyy tehdyn työn ja yrittäjätoiminnan perusteella. (www.tyoelake.fi)

TYÖKYVYTTÖMYYSELÄKKEEN LEPÄÄMÄÄN JÄTTÄMINEN

Henkilö voi tehdä satunnaisesti tai pidempiaikaisesti työtä myös työkyvyttömyyseläkkeen rinnalla sitä menettämättä. Kun ansiot ylittävät tietyn rajan, työntekijän kannattaa pyytää eläkkeen tarkistamista osatyökyvyttömyyseläkkeeksi tai jättää eläke lepäämään, jolloin ansaintarajojen ei ole. Myös osatyökyvyttömyyseläkkeen voi jättää lepäämään. (www.tyoelake.fi)

PALKKATUKI

Palkkatuki on tarkoitettu työttömän työnhakijan työllistymiseksi silloin, kun henkilöllä on vaikeuksia työllistyä esimerkiksi sairauden tai vaman takia. Palkkatukea haetaan TE-toimistosta, joka päättää tuen myöntämisestä. Työkyvyttömyyseläke ei ole palkkatuen esteenä. Palkkatukea voidaan maksaa myös oppisopimuksella olevalle henkilölle. (www.te-palvelut.fi)

LISÄTIETOA

VAMMAISJÄRJESTÖT

Myös työterveyshuollon ammattilaiset ja asiakkaat voivat hyödyntää vammais- ja potilasjärjestöjen maksuttomiin työelämäpalveluihin, joihin ei tarvita lähetettä. Heiltä saa neuvoja esimerkiksi siihen, miten vamma tai sairaus vaikuttaa työhön tai uravalintaan. Heiltä voi myös tiedustella työn ja työolojen mukautuksesta, apuvälineistä ja esteettömyydestä. Yhteystietoja löytyy kootusti mm. Vates-säätiön verkkosivuilta.

VATES-SÄÄTIÖ

Vates-säätiö on asiantuntijaorganisaatio, joka edistää osatyökykyisten, vammaisten ja pitkäaikaissairaiden henkilöiden työllistymistä ja työssä pysymistä. www.vates.fi

Tuet ja niiden myöntämisen ehdot tai painotukset voivat muuttua. Nämä tiedot ovat vuoden 2016 alusta.

– Suurimmalle osalle ratkaisu on paluu työelämään lisä- tai uudelleen koulutuksen tai työkokeilun ja työhönvalmennuksen kautta. Osan kanssa työllistymisen ratkaisua etsitään yhteistyössä TE-toimiston kanssa. 15 prosenttia on niitä, joilla ei terveydellisistä tai muista syistä ole edellytyksiä palata työelämään, kertoo Leppänen.

Myös Diacorissa on kokeiltu uusia menetelmiä, joihin Diacor terveyspalvelut Oy:n johtajalääkäri Anja Hallbergin mukaan ovat yleensä aina olleet tyytyväisiä niin työntekijä, työnantaja kuin työterveyshuolto.

– Yhdeksälle kymmenestä löydettiin ratkaisu työkykyongelmaan. Olemme olleet itsekin ihmeissämme, miten menestyksestä työterveyskuntoutus on ollut, sanoo Hallberg ja jatkaa:

– Yli puolelle asiakkaista on löydetty lopullinen ratkaisu, kuten uusi työpaikka, uusi työtehtävä ja muutamien kohdalla työkyvyttömyyseläke.

Diacorin pääomistaja on Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö. Diacorilla on 13 täyden palvelun lääkäriasemaa pääkaupunkiseudulla ja yksi Turussa. Helsingin Ruoholahdessa on lisäksi päiväkirurginen sairaala ja Kirkkonummella työterveysyksikkö.

TYÖVALMENTAJALLE ON HELPOMPI PUHUA

Työvalmentaja tarjoaa työterveystiimeille tärkeää apua. Etuusviidakot ovat monimutkaisia, eikä lääkäreillä tai työterveyshoitajilla ole aina asi-

antuntemusta tai aikaa niihin.

– On myös tärkeää, että työterveyshuollossa on työvalmentajia, joille voi puhua ilman hoitosuhteen rajoituksia suoraan siitä, miten työuraa voitaisiin jatkaa, sanoo lääketieteen tohtori, työterveyshuollon ja työeläketieteen erikoislääkäri Kari-Pekka Martimo Työterveyslaitokselta.

Työvalmentajan kanssa voivat nousta esiin myös työelämän ulkopuoliset työkykyyn vaikuttavat asiat, kuten riippuvuusongelmat.

– Vammaisten ja pitkäaikaisten sairaiden rekrytoinnissa työnantajat voivat olla liiankin varovaisia pelätessään työkykyongelmia ja edelleen työeläkeriskiä. Tässäkin tilanteessa työterveyshuollon pitäisi tukea, eikä rajoittaa tällaisen ihmisen työllistymistä, huomauttaa Martimo. 🌟

Tiina Jäppinen

Vates-säätiö

Linkkejä:

www.ttl.fi
www.eläketurvakeskus.fi
www.tyoelake.fi
www.vkk.fi
www.kela.fi
www.kuntoutussaatio.fi
www.esteeton.fi